

Anmeldelser

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Godt om sykepleiedokumentasjon

Moen A, Hellesø R, Quivey M, Berge A

Dokumentasjon og informasjonshåndtering

Faglige og juridiske utfordringer og krav til journalføring for sykepleiere. 200 s, tab, ill.

Oslo: Akribe, 2002. Pris NOK 345

ISBN 82-7950-036-7

Sykepleiedokumentasjonen er under endring. Den har fått en juridisk forankring i form av lov om helsepersonell av 2001, og en faglig utfordring i form av fremveksten av elektronisk pasientjournal og dette mediets

særlige egenskaper. De fire forfatterne har på bakgrunn av de nye kravene og utfordringene ønsket å klargjøre prinsippene for sykepleiernes journalføring. De tar for seg innhold og praktisk utforming av sykepleiedokumentasjonen, hvordan denne kan integreres i pasientjournalen, og de gir en overordnet beskrivelse av juridiske og faglige krav. Forfatterne ser bakover ved å skissere hvordan sykepleiedokumentasjonen har utviklet seg i løpet av de siste hundre år, og ser fremover ved å diskutere elektronisk dokumentasjon.

Boken henvender seg til sykepleiere, men den dekker temaer som også er av interesse for andre. Leger ved sengeavdelinger vil for eksempel ha nytte av å forstå hvordan sykepleiedokumentasjonen er bygd opp, for lettere å kunne bruke innholdet i eget arbeid. De beste delene av boken beskriver dette på en utmerket måte med utgangspunkt i en kortfattet standard kalt VIPS. Den historiske gjennomgangen av sykepleiedokumentasjonen er også meget leseverdig. Forfatterne tar videre for seg hvordan sykepleiedokumentasjon kan integreres i pasientjournalen, men de diskuterer i liten grad hva slags informasjon som benyttes f.eks. av både leger og sykepleiere.

Forfatterne har lagt ned mye arbeid i å samle og bygge opp et dekkende sett med begreper for sykepleiernes informasjonsarbeid. Begrepsbruken er imidlertid uvant for en medisiner. Diskusjonen om overordnet strukturering av sykepleiedokumentasjonen er grundig, mens beskrivelsen av generelle sider ved elektronisk pasientjournal blir for overfladisk og unøyaktig.

Erfaringer og etablerte begreper fra medisinsk informatikk kunne med fordel ha blitt tatt med her.

Språket varierer betydelig i kvalitet, fra krystallklart i de beste delene til omstendelig og upresist i de svakere delene. Figurene er stort sett til beskjeden hjelp for leseren, men de tallrike eksemplene hentet fra dataprogrammer fungerer godt.

Jeg vil anbefale boken som en kortfattet og oppdatert oversikt over sykepleieredokumentasjon, men for generelle sider ved elektronisk pasientjournal bør man vurdere andre alternativer fra den samlede litteraturen innen helseinformatikk.

Hallvard Lærum

Det medisinske fakultet

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Hjelpepleieres yrkesløp

Abrahamsen A

Hvorfor utdanne to pleiere for å få én?

En studie av yrkesløpet til hjelpepleiere og sykepleiere. 277 s, tab. Oslo: Unipax, 2002.

Pris NOK 298

ISBN 82-530-2426-6

Institutt for samfunnsforskning og Unipax startet i 2001 et samarbeid for å publisere doktoravhandlinger med høy kvalitet og samfunnsaktualitet. Boken er en utgivelse i denne serien, og retter seg primært mot samfunnsforskere, mot universitets- og helsepolitiske miljøer.

Avhandlingen til Abrahamsen er en svært aktuell og grundig beskrivelse av yrkesløp og yrkesdeltakelse hos hjelpepleiere. Den er et viktig bidrag til å bygge opp kunnskap om hvordan familiesituasjon, livsløp, holdninger og verdier hos ulike grupper kvinner påvirker deres yrkesliv.

Studien følger en gruppe på 435 hjelpepleiere utdannet i 1976 gjennom en lengre periode. Hjelpepleierne er utdannet etter «gammel ordning» dvs. som voksne, og nær halvparten er etablerte og ferdig med småbarnsfasen. Hjelpepleiernes yrkesløp diskuteres med utgangspunkt i data fra en gruppe sykepleieres yrkesløp. De to gruppene er imidlertid relativt ulike, idet de aller fleste av sykepleierne er utdannet før de etablerer familie, og hele 76 % av sykepleierne har små barn i undersøkelsesperioden. Aldersforskjellen og forskjellen i familiesituasjon mellom de to gruppene

er viktig, ikke minst fordi forfatteren forstår utviklingen av kvinners yrkesløp nettopp som et resultat av samspillet mellom familiesituasjon og livsvilkår for øvrig.

Selv om forfatteren problematiserer forskjellene, blir jeg som leser stadig litt forvirret i forhold til i hvilken grad forfatteren mener boken er en studie av hjelpepleieres og sykepleieres yrkesløp, eller om det primært

er en studie av hjelpepleiere, mens sykepleiernes yrkesløp er en referanseramme for å forstå sentrale mekanismer bak hjelpepleiernes mobilitet ut og inn av yrket.

Aktualiteten i temaet får meg til å lure på om ikke boken burde vært redigert noe mer bort fra avhandlingens form.

Bokens tittel pirret nysgjerrigheten min – og genererte spørsmål som: Er det mer «lønnsomt» å drive voksenopplæring av hjelpepleiere enn å legge utdanningen til videregående skole? Er det mer «lønnsomt» å utdanne hjelpepleiere enn sykepleiere? En redigering til en noe friere form kunne både ha gjort boken mer lettlest og kunne ha stilt forfatteren friere til å trekke diskusjoner omkring helsefaglige og utdanningspolitiske spørsmål litt lenger.

Christina Foss

Rikshospitalet

Ambisiøst legejus-prosjekt

Befring AKC, Grytten NJ, Ohnstad B, red

Jus for leger

558 s. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2002.

Pris NOK 650

ISBN 82-7634-310-4

Boka er på mange måtar ei nyskaping i den helserettslege boksamlinga. Det er ei lærebok i juridiske emne for leger. Ikkje minst er det tydeleg at ho er tenkt å tene som oppslagsbok. Ho skil seg såleis frå mykje av den andre helserettslege litteraturen vi har, ved at ho har leger som tydeleg, og kanskje einaste, målgruppe. Det blir difor gjeve stort rom til rettsreglar som er relevante for legen i ulike roller, slikt som behandlar, sakkunnig, arbeidsgjevar og rådgjevar.

Teksten startar med å gje ei innføring

i juridisk metode og juridiske omgrep. Deretter kjem det ein presentasjon av ulike rettsområde med sterk vekt på helsepersonellova og nokre arbeidsrettslege emne. Trygderettslege emne og lovgjeving knytt til mykje av samfunnsmedisinsk praksis, er lite eller inkje omtala.

Med ein så brei innfallsvinkel er dette eit ambisiøst prosjekt. Det er difor ikkje til å undrast over at teksten er noko ujamn frå kapittel til kapittel, både i omfang og i sakleg djupn. Det gjer for så vidt ikkje noko, berre lesaren veit at ein ofte må til andre kjelder for å gå meir i djupet. Boka framstår som ein grei rettleiar for legen inn mot jus og forvaltning, men knapt som noko autoritativt referanseverk ved løysing av meir komplekse utfordringar.

Hovudårsaka til dette finn eg i at teksten i liten grad viser til og dreg fram døme frå forvaltningspraksis. Rett nok kan det hevdast at dette handlar om svake rettskjelder, men innanfor mykje av dei emna som boka drøftar, er det nett forvaltningspraksis som syner kva rettslege standardar som blir lagde til grunn og korleis ulike spesifikke rettsreglar blir tolka i praksis.

Eg saknar meir drøfting av korleis lov om helseforetak påverkar legerolla i den spesialiserte helsetenesta. Grenseflata mellom jus og etikk er omtala, men svært lite problematisert. Regelverket knytt til prioritering av pasientar er heller ikkje gjeve særleg rom.

Likevel: Om denne boka blir brukt av legar i praksis, slepp i alle fall tilsynsetaten ein del tullete kommunikasjon med fagmiljøa!

Geir Sverre Braut

Helsetilsynet
Oslo

Anbefalelsesverdig om infeksjonssykdommer

Jensen K

Bekæmpelse af infektionssygdomme

Statens Serum Institut 1902–2002. 295 s, ill.
København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 2002. Pris DKK 295
ISBN 87-17-03659-3

Statens Serum Institut i København startet sin virksomhet i 1902. I anledning jubileet er det utgitt en praktbok som på en engasjerende måte forteller om Seruminstittuttets virksomhet i 100 år. Forfatter er pensjonert overlege Klaus Jensen, som i en årrekke har vært tilknyttet Seruminstittuttet og som selv har opplevd mange av de store fremskrittene innen diagnostikk, forebygging og behandling der instittuttet har spilt en viktig rolle både nasjonalt og internasjonalt.

Seruminstittuttet blev opprinnelig opprettet for å produsere antidifteriserum. Produksjon

av hesteanstoffer var det første virksomme legemidlet mot den fryktede sykdommen. Ved anvendelse tidlig i sykdomsforløpet eller gitt profylaktisk til andre familiemedlemmer falt dødeligheten dramatisk og hindret sykdomsforløp og forventede epidemier. Ved siden av produksjon av terapeutiske sera ble det ved instittuttet tidlig også utviklet serologisk diagnostikk for ulike infeksjonssykdommer som tyfoidefeber og syfilis. Med tanke på at Seruminstittuttet i en årrekke har hatt en ledende rolle innen bekjempelse av tuberkulose, har denne sykdommen fått bred omtale i boken. Tuberkulin produsert ved instittuttet er i dag nesten enerådende på verdensmarkedet, og det produseres årlig mer enn 100 millioner BCG-doser til verdensmarkedet. Andre viktige infeksjonssykdommer som difteri, tetanus, kopper, kikhoste, munn og klovsyke, poliomyelitt og syfilis omtales separat i egne kapitler. Mer dagsaktuelle temaer som sykehusinfeksjoner, antibiotikaresistens og klinisk immunologi får også bred omtale i boken. I tillegg omtales Seruminstittuttets øvrige oppgaver som i dag omfatter epidemiologisk overvåkning, referansefunksjoner, spesialdiagnostikk samt utvikling og produksjon av vaksiner og plasmabaserte legemidler og produkter.

Selv om boken primært omhandler danske forhold er innholdet også svært relevant for norske forhold. Den epidemiologiske utviklingen for de fleste infeksjonssykdommer er nærmest identisk i begge landene. I tillegg har Seruminstittuttet i en årrekke vært leverandør av en rekke vaksiner og diagnostika til Norge.

Boken er letlest og rikt illustrert med over 200 fotografier og figurer. Den anbefales varmt til alle som er interessert i medisinsk historie og til dem som bedre vil forstå infeksjonssykdommens epidemiologi og dynamikk.

Hans Blystad

Smittskyddsinstituttet (SMI)
Solna
Sverige

Fin i frakkelommen

Øyri A, red

Medisinsk lommeordbok

3. utg. 193 s. Oslo: Det Norske Samlaget, 2002.
Pris NOK 238
ISBN 82-521-6087-5

Ulempen med de fleste ordbøker er at de er store. En lærebok kan man ta med seg i vesken, men en ordbok i tillegg blir for mye å bære på. Medisinsk lommeordbok løser plassproblemet. Formatet er godt,

boken måler ikke mer enn 16,5 × 12 cm. Du har plass til mer i frakkelommen enn bare denne.

Boken er ment for grupper i helsevesenet som trenger en mindre bok enn den store ordboken, slik som skoleelever, studenter og folk flest. For medisinstudenter vil nok boken være litt knapp som eneste ordbok, men den kan være en god hjelp i undervisningen.

Det er lett å finne frem, forbokstaven står på vanlig måte i grått i høyre, øvre hjørne. Nøkkel for forståelse og forkortelser finner man på innsiden av omslaget. Plassen er utnyttet til fulle, det er ingen blanke sider.

Medisinsk lommeordbok kom første gang ut i 1996, og denne tredje utgaven har med en del nye ord og oppdaterte Internett-adresser. Boken inneholder nå 6 000 av de viktigste oppslagsordene i Norsk medisinsk ordbok, som også er skrevet av samme forfatter. Audun Øyri (1926–2002) var spesialist i indremedisin og nefrologi. Norsk medisinsk ordbok kom ut første gang i 1988 og er fremdeles den mest omfattende medisinske ordboken i Norden.

En fordel med den nye utgaven er at tilsvarende engelske eller internasjonale uttrykk er føyd til etter de fleste oppslagsordene. Dette letter videre litteratursøk for dem som ikke er godt kjent med internasjonal medisinsk terminologi.

Bakerst finner man referanseverdier for mange laboratorieprøver. Dette vil nok studenter som ennå ikke kan normalverdiene på rams, sette pris på. Undertegnede er fremdeles student, og har tidligere hatt stor glede av forfatterens store ordbok på lesesalen. Den lille boken kommer nå til å være med overalt.

Marit Tveito

Universitetet i Oslo

Nyttig om epilepsi

Dam M, Gram L, red

Tæt på epilepsi

Hvad du bør vide om epilepsi. 3. utg.
København: Forlaget www.epilepsy.dk. Pris DKK 250
ISBN 87-90767-55-1

Boken er en dansk populærvitenskapelig fremstilling av epilepsi med alle viktige aspekter. Den omtaler epilepsiens historie, inndeling av anfallstyper og status epileptikus, som er særlig langvarige samt kompliserte anfall. Videre beskrives anfall hos nyfødte, sped- og småbarn, feberkramper, ungdoms-epilepsi og forskjellige årsaker til epilepsi.